

TRUTH CENTERED TRANSFORMATION

MODULE

MASUALA YA KIFEDHA MWONGOZO WA MWANAFUNZI

Yaliyomo

YALIYOMO	2
TAFAKARI YA 1	1
TAFAKARI YA 2	2
TAFAKARI YA 3	3
TAFAKARI YA 4	4
TAFAKARI YA 5	5
SOMO 1: MCHEZO WA MPANGA BAJETI	6
SOMO 2: KUUNDA BAJETI:HATUA YA 1	7
HESABU KIPATO CHAKO ULICHO NACHO BAADA YA MAKATO YOTE	7
A: FANYA MAHESABU YA KIPATO CHAKO CHOTE	7
B: FANYA HESABU YA MATUMIZI YA KIPATO	7
C: FANYA KAHESABU YA KIPATO CHAKO HALISI (BAADA YA MAKATO YOTE)	7
SOMO LA 2: KUMBUKUMBU ZA MATUMIZI YA KIFAMILIA	8
SOMO LA 3: KUUNDA BAJETI HATUA YA 2 & 3	9
HATUA YA 2: FANYA HESABU ZA MAHITAJI YAKO.....	9
A:TAMBUA MAHITAJI YAKO YA KILA MWEZI.....	9
B: TAMBUA MATUMIZI MENGINE.....	10
HATUA YA 3 – FANYA HESABU ILI KUUJUA UTOFAUTI	10
SOMO LA 4: SHERIA ZA MCHEZO KUHUSU MTU TAJIRI NA MTU MASKINI	11
SOMO LA 5: KUUNDA BAJETI HATUA YA 4	12
HATUA YA 4: TUMIA SALIO LAKO KWA HEKIMA.....	12
A: KADIRIA KIASI KINACHOHITAJIKA KWA KILA ENEO KILA ENEO.....	12
B: ONGEZA JUMLA	12
C: LINGANISHA JUMLA KWA JEDWALI LA 6 (MAPATO – MATUMIZI).....	12
D: REKEBISHA KADRI IWEZEKANAVYO	12
SOMO LA 7: KUHESABU FAIDA	13
SOMO LA 8: UCHAGUZI “A” KULINGANISHA AINA ZA DENI	17
(JAMII YA WAKULIMA)	17
(WATU WA MIJINI)	18
SOMO LA 9: JINSI YA KUEPUKANA NA DENI	19

Tafakari ya 1

MJADALA KATIKA KIKUNDI KIDOGO.

Soma Mathayo 6:19-24; 33.

- Je, katika mistari hii tunajifunza nini kuhusu fedha?
- Je, nini maana ya kuitumikia fedha?
- Je, hii inamaanisha kwamba hatupaswi kamwe kuwaza juu ya fedha?
- Je, Nini maana ya kujiwekea hazina mbinguni? Tunawezaje kutimiza jambo hili?
- Je, Mafundisho ya Yesu yanatofautianaje na Mila zetu?
- Je, aya hii inatuhimiza kuweka kipaombele juu ya nini?

Soma 1 Timotheo 6:6-11.

- Je, tunapaswa kuwa na mtazamo gani kuhusu fedha?
- Je, kwanini kupenda mno fedha ni jambo lenye hatari?
- Je, Paulo anamhimiza Timotheo kuelekeza mtazamo wake wapi?

JADILI PAMOJA NA MWENZA (MWANA KUKINDI)

Fedha isiwe lengo letu kuu:

- Je, ninapenda mno fedha? Je, ninatumia muda wangu mwingi kuwaza jinsi ya kujipatia fedha?
- Je, niko radhi na vile nilivyonavyo?
- Je, ninajiwekea hazina duniani au mbinguni?

Kazi ni kitu chema:

- Je, huwa ninafanya kazi kwa bidii?
- Je, ninauwezo wa kuitunza familia yangu?
- Je, kunawahitaji gani katika jamii yetu? Tunawezaje kuwadia mmoja mmoja na kama kikundi?

Kila mmoja aombe kwaajili ya mwenzake

TAFAKARI YA 2

Mambo yanayosababisha muda mwingine tujikute katika uhaba wa kifedha

Soma mawazo makuu hayo, na aya zake, kisha mfanye majadala ili kueleza juu ya mawazo makuu:

- **Uvivu** – Mithali 10:4, 13:4; 24:30-34
-

- **Tamaa/ulafi** – Mithali 28:25
-

- **Kupenda anasa** – Mithali 21:17; 23:20-21
-

- **Uchoyo** – Mithali 11:24
-

- **Upumbavu** – Proverbs 3:13-16
-

- **Kutokutii** – Mithali 28:13, 2 Nyakati 24:20
-

Sababu nyingine inayosababisha tuishi katika hali ya uhaba wa kifedha ni kukosekana kwa haki. Mwombe Mungu atusaidie. Mungu ni rafiki wa wanaoonea na kunyang'anywa haki zao.

Kama ukijikuta kwenye ugumu wa maisha, ukahisi kama Mungu ameshindwa kukupatia mahitaji yako, hebu kwanza tafakari juu ya maisha yako binafsi, ukijipima kupitia Sababu zilizoordheshwa hapo juu. Mwambie Mungu akuonyeshe kama kuna hatia yoyote moyoni mwako kuhusu mambo hayo. Tubu na kumwomba Mungu akusamehe na kukusaidia kuchukua hatua ya mabadiliko.

TAFAKARI YA 3

Mkosa makubwa yanayofanywa juu ya utumiaji wa fedha

Kosa la 1: Kamwe, siwazi juu ya fedha zangu.

Kosa la 2: Kama nikiwa nazo, ninazitumia!

Kosa la 3: Sina fedha za kutosha

Kosa la 4: Siwezi kusubiri, lazima nikakope.

Kosa la 3: Sina fedha za kutosha

Wafilipi 4:11-12

- Je, nini maana ya kuwa radhi?
- Je, ni katika mazingira yapi Paulo alizungumzia?
- Je, tuko radhi na vile tulivyo navyo?
- Je, Kama tuko radhi, inamaana kwamba hatupaswi kufanya kazi kwa bidii ili kujiongezea kipato zaidi? Tazama Mithali 23:4-5 na Mithali 24:33-34.

Kosa la 4: Siwezi kusubiri, lazima nikakope

Soma Mithali 22:7

- Je, deni linasababisha matatizo yapi?
- Je, ni vitu gani vinunuliwavyo na husababisha watu kuwa katika madeni ili kununua?
- Je, ni njia gani nyingine tunaweza kuitumia ili kupata vitu tunavyohitaji?

Tafakari ya 4

Mkosa makubwa yanayofanywa juu ya utumiaji wa fedha

Kosa la 5: Ninatamani kuwa na fedha nyingi kama watu wengine.

Kosa la 6: Mimi ni maskini sana katika utoaji

Kosa la 7: Huwa ninahofu na fedha zangu

Kosa la 8: Ninapata fedha na kuzitumia katika njia zisizomtukuza Mungu.

Kosa la 6: Mimi ni maskini sana katika utoaji

Soma 2 Wakorintho 8:1-5

- Je, aya hii inazungumza nini juu ya kumtolea Mungu katika nyakati za kupungukiwa?
- Tunawezaje kumtii moyo kila mtu kutoa bila kujali mazingira aliyonayo?

Mungu akubariki kwa kumtolea.

Soma Malaki 3:10-12

- Je, aya hii inatuagiza kufanya nini?
- Je, ikiwa tutafanya kutatokea nini?

Kosa 7: Huwa nina hofu juu ya fedha

Soma Mathayo 6:25-34

- Mungu anasema nini kuhusu hofu?
- Kwa nini Mungu anasema hatupaswi kuwa na hofu?
- Badala yake tunapaswa kufikiri kuhusu nini?
- Je, sisi tunawezaje kuepukana na hofu?
- Huwa kuna muda tunaingiwa na hofu?

Tafakari ya 5

Je, tunamwibia Mungu?

Soma: Malaki 3:8-12.

- Je, Wana wa Israeli walimwibia Mungu kwa namna gani?
- Je, yapi matokeo ya kumwibia Mungu?
- Je, Mungu anasema nini kitatokea ikiwa tutamtolea zaka kamili.
- Je, nini maana ya zaka kamili?
- Je, nasi tunamwibia Mungu?

Utoaji zaidi katika kipindi cha umaskini uliokithiri

Soma 2 Wakorintho 8:1-4.

- Je, Wakristo wa Makedonia walikuwa matajiri au maskini?
- Je, walitoa kiasi gani?
- Je, mtazamo wao katika utoaji ulikuwaje?
- Je, tunajifunza nini katika kanisa hili?

Somo 1: Mchezo wa mpanga bajeti

Gharama za kawaida za kila mwezi			
Kitu/hitaji	Idadi ya muda/ mwezi	Gharama kwa kila Muda	Jumla
Chakula	30	5000	150,000
Umeme	1	12,500	12,500
Wasambazaji wa kifamilia	1	50,000	50,000
Gharama zisizo na mpangilio	1	150,000	150,000
<i>Ongezeko la gharama kwa kila mwezi, ikiwa zipo.....</i>			
	Jumla ya gharama za kila mwezi		
	Gharama za mwaka = gharama za kila mwezi * 12		

Gharama zingine kwa Mwaka			
Vitu	Muda /mwaka	Gharama kwa kila wakati	Jumla
Ada ya Shule mwezi Februari	1		
Ada ya Shule mwezi Mei	1		
Mchele wa ziada	3	75,000	
Gharama za mapato	1	750,000	
	Jumla ya gharama nyingine za mwaka		

KIPATO	- GHARAMA ZA KAWAIDA KWA MWEZI	- MATUMIZI MENGINE YA MWAKA	= SALIO
2,500	-	-	=

Somo 2: Kuunda bajeti:Hatua ya 1

Hesabu kipato chako ulicho nacho baada ya makato yote

A: Fanya mahesabu ya kipato chako chote

Hatu ya kwaza ni kutambua kiasi tunachopokea kwa mwaka. Kama una kazi ya yenye kukupatia mshahara, hatua hii haitakuwa ngumu kwako. Lakini kama wewe ni mkulima au mfanya biashara ndogondogo, hapo unaweza kufanya makadirio kulingana na juhudi zako. Kumbuka, unapaswa kujumuisha njia zote zinazokuingizia kipato. Jaribu kujumlisha kiasi unachojipatia kwa kila mwaka. Fikiri juu ya kiasi ulichokipata mwaka uliopita. Andika kipato chako chote, wala siyo faida peke yake, usisahahu kuunganisha kipato chako halisi (baada ya mkato) unachotarajia kupokea kwa miezi 12 ijayo.

Mapato	Muda kwa mwaka	Kiasi kila muda	Jumla
JUMLA			

Jedwali 1

B: Fanya hesabu ya matumizi ya kipato

Gharama	Muda kwa mwaka	Kiasi kwa kila muda	Jumla
JUMLA			

Jedwali 2

C: Fanya kahesabu ya Kipato chako halisi (Baada ya makato yote)

JUMLA YA KIPATO	- MATUMIZI YA KIPATO	KIPATO HALISI (Baada ya makato)
	-	=

Jedwali 3

Somo la 2: Kumbukumbu za matumizi ya kifamilia

[illegible]

Somo la 3: Kuunda bajeti hatua ya 2 & 3

Hatua ya 2: Fanya hesabu za mahitaji yako

A:Tambua mahitaji yako ya kila mwezi

Jedwali la mahitaji ya kawaida ya kila mwezi

Vitu	Idadi ya muda/mwezi	Gharama kwa muda	Jumla
Chakula	30		
Umeme	1		
Maji			
Zaka			
Matumizi mengine ya nyumbani kv. Usafi			
Masomo ya ziada/Ada ya shule			
Usafiri			
Jumla ndogo KWA MWEZI MMOJA			
Piga hesabu asilimia 20% kwa ajili ya matumizi mengineyo			
JUMLA KUU KWA MWEZI MMOJA			
JUMLA KUU YA MWAKA uizidishe mara 12			

Jedwali 4

B: Tambua Matumizi Mengine

Jedwali la matumizi mengine

Vitu/Hitaji	Idadi ya muda/mwaka	Gharama kwa muda	Jumla
Sare za Shule			
Vitabu vya Shule			
Ada za mara kwa mara za Shule			
Mavazi/Viatu			
Ukarabati wa Nyumba			
	Jumla ndogo kwa MWAKA MMOJA		
	Piga hesabu asilimia 10% kwaajili ya matumizi mengineyo		
	JUMLA KUU KWA MWAKA		

Jedwali 5

Hatua ya 3 – Fanya hesabu ili kuujua utofauti

Fanya hesabu uone tofauti iliyopo. Ikiwa matumizi yako yamezidi kipato chako, basi ujue kwamba JUMLA kuu itakuwa kinyume.

KIPATO HALISI	MATUMIZI YA KAWAIDA	MTUMIZI MENGINE	= JUMLA
	-	-	=

Jedwali 6

SOMO LA 4: Sheria za mchezo kuhusu mtu tajiri na mtu maskini

Kipato

Kila kimundi kipewe Kadi 10 za fedha au (Maharage) kila mzunguko.

Matumizi

Kila kikundi kiamue jinsi kitakavyotumia fedha zake. Hupaswi kutumia fedha zote kila mzunguko.

Chakula - Milo 2 kwa siku	5		
- Nyama	7		
- Kiwango cha juu	10		
Umeme	2		
Shule kwa watoto	1 kila mtoto (una watoto 3)		
Vitu vya ndani ya nyumbani			
- Choo	5	Sofa mpya	2
- Baiskeli	2	Ukarabati wa paa	5
- TV	3	Seti ya mziki	1

Kadi za matibabu

Kama unaumwa unapaswa kulipa kadi 2 kama kupoteza kipato na dawa. Kama hutaweza kulipia upesi, basi utapoteza kadi 3 kutoka kipato chako cha baadaye (2 kilipia dawa na 1 kama riba za mwenye fedha).

Uwekezaji /Akiba

Kila mzunguko, unaweza kuchagua kutunza akiba ya fedha. Kila akiba lazima iwe ni kadi 3 za fedha. Kila moja kati ya kadi 3 za akiba za fedha utapokea ziada ya kadi 1 ya fedha kila mzunguko utakaohitaji kuufanya. Wakati wowote, naweza kuuza akiba yako uliyowekeza lakini utapokea kadi 2 za fedha kama faida ya kuuza fedha zako.

Elimu

Kila mtoto atakayekamilisha awamu tatu za Mchezo, utapokea ziada ya kadi za fedha kwa kila awamu.

Somo la 5: Kuunda bajeti hatua ya 4

Hatua ya 4: Tumia salio lako kwa hekima

A: Kadiria kiasi kinachohitajika kwa kila eneo kila eneo

Eneo la bajeti	Kujitolea
Akiba	
Mtaji	
Utoaji	
Matakwa	
Akiba maalumu	
Jumla:	

Jedwali 7

B: Ongeza jumla

C: Linganisha jumla kwa Jedwali la 6 (Mapato – Matumizi)

D: Rekebisha kadri iwezekanavyo

Eneo la bajeti	Kujitolea
Akiba	
Mtaji	
Utoaji	
Matakwa	
Akiba Maalumu	
Jumla:	

Jedwali 7 Imebadilishwa

Somo la 7: Kuhesabu faida

Ili kujua kama tunapata faida, tunapaswa kujua mambo 2:

1. MAPATO – Kiasi unachopokea kutokana na kuuza bidhaa
2. MATUMIZI -Kiasi cha fedha tunachotumia kukuza au kuandaa bidhaa

MAPATO=MATUMIZI = FAIDA

Mfano 1 –Ana na bustani ya Mbogamboga

Anna ana uzoefu mwingi juu ya kilimo cha mbogamboga kulingana na miaka mingi aliyofanya kazi katika shamba la familia yake. Yeye ameanzidisha biashara yake ya kilimo cha mboga mboga. Baada ya mavuno yake ya kwanza Anna alipeleka mbogamboga zake sokoni na kufanikiwa kuuza zote kwa dola 25. Alijawa na furaha sana. Alionekana kama alikuwa na fedha nyingi. Je, unadhani Anna ana biashara yenye mafanikio?

Anna asingejua kama anapata faida au anapata hasara kama asingehesabu faida.Hebu sasa tuangalie taarifa za biashara yake ili kuona kama ilikuwa na mafanikio.

Matumizi- Orodhesha vitu vilivyohitajika	Gharama
- Mbegu	15,000
- Mbolea	12,500
- Vifaa	10,000
- Mhali pa kuuzia(Soko)	5000
- Mifuko ya kubebea na Makleti	7500
- Nauli ya Basi	2500
Jumla	52,500
Kipato – Makadilio	Kiasi
Jumla	62,500

JUMLA YA KIPATO	- JUMLA YA MATUMIZI	= FAIDA
62,500	- 52,500	= 10,000 Tsh.

Maeneo mengine yanayohitaji kufikiriwa: _____

Majira ya kustawisha mboga mboga (Idadi ya miezi):	4
Masaa / Miezi:	12.5
Jumla (Masaa/ Miezi x Idadi ya miezi):	50
Faida/ Idadi ya masaa:	200 Tsh.

Mfano wa 2- Nguruwe wa Paulo

Paulo ni mfugaji wa nguruwe. Amekuwa akifuga nguruwe kwa miaka mingi lakini anahitaji kujua kama anajipatia fedha. Kwa miezi sita iliyopita, alitunza taarifa za matumizi yote ya nguruwe wake kwa umakini. Leo ameuza nguruwe na anahitaji kuhesabu kuona kama anapata faida katika biashara yake.

Hatua ya 1. Jina la Mradi	
Hatua ya 2. Ukubwa wa Mradi	
Hatua ya 3. Mahitaji – Orodhesha vitu vinavyohitajika	Gharama
JUMLA YA MATUMIZI	
Hatua ya 4. Kipato – makadirio	Idadi
JUMLA YA KIPATO	

Hatua ya 5.

JUMLA YA KIPATO	- JUMLA YA MATUMIZI	= FAIDA
	-	=

Kitabu cha kumbukumbu cha Paulo:

Nguruwe 2	100,000
Chakula cha nguruwe 2	125,000
Chanjo	2
Gharama za Mauzo	4,375 / kg
Uzito	80 kg
Muda wa Matunzo	100 Siku

Muda

Majira ya ukuzaji (Idadi ya siku)	
Faida/ idadi ya siku	

Mfano wa 3 – Kibanda cha nguo cha Yohana

Yohana alihitaji kuthibitisha kama kibanda chake cha nguo kilikuwa kinaendelea vizuri. Pia alitunza taarifa kwa miezi 6 lakini alikuwa akichanganywa sana. Hakuwa na uhakika ni kipi alipaswa kuandika, na pia kipi hakupaswa kuandika. Fuatilia hatua hizi ili uweze kumsaidia Yohana kuhesabu faida yake:

Hatua ya 1: Ondoa kila kitu kisichohusiana na biashara ya nguo.

Hatua ya 2: Pitia ili ujue matumizi yote. Weka matumizi kwenye sehemu ya ukrasa wa matumizi

Hatua ya 3: Pitia orodha yote na uweze kugundua kipato chochote alichokipata kutokana na mradi wake wa nguo- Tumia ukrasa unaohusu Kipato.

Hatua ya 4: Kama ulivyofanya kwa Paulo, hebu tumia hatua ya matumizi na faida ili kujua kama Yohana anapata faida.

Kitabu cha kumbukumbu cha Yohana

Gharama za kununua za nguo za kuuza	1,250,000	Mauzo ya nguo	1,500,000
Ada ya shule	750,000	Chakula cha familia	125,000
Begi la la Shule	100,000	Mauzo ya nguo	1,250,000
Kodi ya pango	250,000	Ununuzi wa zawadi za sikuku	750,000
Mauzo ya nguo	1,000,000		

Hatua ya 1. Jina la Mradi	
Hatua ya 2. Ukubwa wa Mradi	
Hatua ya 3. Matumizi – Orodhesha vitu vyote vinavyohitajika	Gharama
JUMLA YA MATUMIZI	
Hatua ya 4. Kipato	Kiasi
JUMLA YA KIPATO	

Hatua ya 5.

JUMLA YA KIPATO	JUMLA NDOGO YA MATUMIZI	= FAIDA

Muda:

Ukubwa wa mradi (Miezi)	
Faida/ Idadi ya Miezi	
Faida / Idadi ya Miezi/Siku 30	

Mradi wako

Hatua 1. Jina la mradi –	
Hatua ya 2. Ukubwa wa Mradi –	
Hatua ya 3. Matumizi – Orodhesha vitu vinavyohitajika	Gharama
JUMLA YA MATUMIZI	
Hatua ya 4. Kipato- Makadirio	Kiasi
JUMLA YA KIPATO	

Hatua ya 5.

JUMLA YA KIPATO	JUMLA NDOGO YA MATUMIZI	= FAIDA

Muda:

Somo la 8: Uchaguzi “A” Kulinganisha aina za deni

(Jamii ya wakulima)

Unahitaji 1,250,000 Tsh. kwaajili ya kununua wa mbolea na mchele wa ziada. Unaweza kuchagua kutoka katika machaguo matatu yafuatayo:

1. Uza mazao yako mapema. Unauza mavuno yako (1200kg) kisha 3750 Tsh. kwa kila kg badala ya 5000 Tsh. kwa kila kg.

Faida inayowezezana = _____ * _____ = _____

Kiasi kilichopatikana= _____ * _____ = _____

Gharama ya deni = _____ - _____ = _____

2. Wewe 1,250,000 Tsh. utakayoilipa baada ya muda wa miezi mitano pamoja na riba asilimia 10%.

Gharama ya madeni = _____ * _____ = _____

Gharama za deni = _____ * _____ * _____ = _____

3. Unakopa 1,250,000 Tsh. na kukubali kulipa tena 2,000,000 Tsh. ndani ya miezi 5

Gharama ya deni= _____ - _____ = _____

Je, ungependa kuchagua chaguo lipi?

Somo la 8: Uchaguzi “B” Kulinganisha aina za deni (Watu wa mijini)

Unahitaji kuwa na 1,250,000 Tsh. kununua mbolea na mchele wa ziada. Unaweza kuchagua kati ya machaguo yaliyopo hapa chini:

1. Unakopa 1,250,000 Tsh. kwa miezi mitano na kulipa asilimia 10% kama riba.

Jumla ya kiasi kinachotakiwa kulipwa= _____ * _____ * _____ * _____ * _____ * _____ = _____

Gharama za deni= Kiasi cha kulipwa– Kiasi cha mkopo= _____ – _____ = _____

2. Unakopa 1,250,000 Tsh. kwa muda wa miezi mitano ukiendelea kulipa riba asilimia 10%.

Gharama za deni= _____ * _____ * _____ = _____

3. Unakopa 1,250,000 Tsh. na kukubali kurudisha 2,000,000 ndani ya miezi 5.

Gharama za deni = _____ – _____ = _____

Je, ungependa kuchagua chaguo lipi?

Somo la 9: Jinsi ya kuepukana na deni

Tunaweza kuepukana na deni ikiwa:

- Tutaungama dhambi zetu na kuamua kubadilika
- Tutajitoa nia zetu, ili tuweze kuwa na uhuru
- Tutaauza vitu visivyo muhimu
- Tutakuwa wabunifu na kufanya mpango wa kuwa na Mabadiliko madogomadogo ya kulipa deni.
- Tutaomba na kutumaini msaada wa Mungu

Hatua za kuhesabu mzunguko wetu wa madeni:

Hatua 1: Fanya hesabu za kile unachokipata (Jumla ya kipato chako)

Hatua 2: Ondoa Deni (Marejesho ya mkopo)

Hatua 3: Ondoa riba (malipo ya riba)

Hatua 4: Ondoa gharama zote za nyumbani (kawaida kila mwezi pamoja na gharama zingine)

Hatua 5: Fanya mahesabu ili kupata jumla

Kama kile unachohitaji ni kikubwa kuliko kile unachopata, basi tofauti kati ya matokeo mawili ni madeni.

Rudia kila mwaka

Mwaka: _____	
Kipato (Kipato chote baada ya makato)	
- Marejesho ya mkopo	
- Malipo ya riba	
- Matumizi yote ya nyumbani	
= Jumla	

Mwaka: _____	
Kipato (Kipato chote baada ya makato)	
- Marejesho ya Mkopo	
- Malipo ya riba	
- Matumizi yote ya nyumbani	
= Jumla	